

Takole je povedala Cirila Gradišek (1920 – 2012), hči gostilničarke v najstarejši litijski gostilni »Pri Fortun«:

»Mama je kupila to gostilno leta 1936. Privabila je goste z dobro kuho, prej je delala na gradu Bogenšperk. Med tridesetimi abonenti so bili učitelji, advokati, uradniki, za pet predilniških mojstrov pa je Juvanov Marjan vsak dan prišel iskat kosila in jih v posebnih posodah, rekli smo estreger, vozil s kolesom.

K nam je hodila na kosilo Tončka, pozneje se je poročila v Jablanico in prevzela priimek Dolšek. Njenega dekliškega imena se ne spominjam. Veliko je dala na obleko. Visoka, šlank, kar je oblekla, ji je lepo pasalo. Šik, vedno nekaj ekstra. Hodila je v tovarno, mogoče je bila preddelavka. Njena plača se je lahko štricala s plačo nižje uradnice, mogoče je bila še boljša.

Smo rekli, da tri Tončke komandirajo predilnico: Jelnikarjeva, ki je bila izobrazena uradnica, Jerihatova, vodja prodaje v konzumu in Dolškova, predica. Vse tri so bile postavne, urejene in kultivirane.

Cela Litija je živela od predilnice. Na ples so se začeli pripravljati več mesecev prej, govorilo se je dolgo tudi potem. Špinerbal je dal zagon celemu mestu. Trgovec Lombar je prodajal blago nasproti Koblarja. Nabavljal je blago le za en kostim ali obleko, da se ne bi pojavili dve v enakem blagu. Kupovali so tudi pri Končarju, ali pa šli v Ljubljano. Čevljarji in šivilje so delali noč in dan in navadne storitve zlepa niso prišle na vrsto. Nobena ni iste obleke oblekla zaporedoma na dveh plesih.

Tudi Tončka je šla na špinerbal. Pokazala mi je temno modro obleko, segala ji je nekoliko nad gležnji. V pasu je bila prerezana. Spredaj in zadaj sta bili všiti po dve globoki gubi, zgoraj plitki, z dolžino pa sta pridobivali na širini. Gubi sta bili nepošiti in zalikani. Rokavi tričetrt. Dekolte okroglo oblikovan, nekoliko

odprt in okrašen s srebrnimi bleščicami. Približno šest centimetrov širok pas se je zadaj zavezal v veliko mašno, kraji pa so padali še nekoliko čez bok.

Dvorana Na Stavbah je bila temu primerno okrašena. Za ples je igral najet ansambel. Lahko smo šli gledat na balkon. V pritličju nižje so si lahko naročili hrano in pijačo. Povabljeni so bili tudi zastopniki drugih tekstilnih tovarn, iz Maribora, Tržiča, Kranja, Prebolda. Bolj se je bližala vojna, slabše je bilo.«

Vir:

Dolšek, Ida. Špinerbal: litijski ples predilcev. Šmartno pri Litiji: Biroservis, 2011, str. 51.